

JAARVERSLAG

OndersteuningsTeam Oost- en West-Vlaanderen

2021 in een notendop.

DE KERNTAKEN UITGELICHT

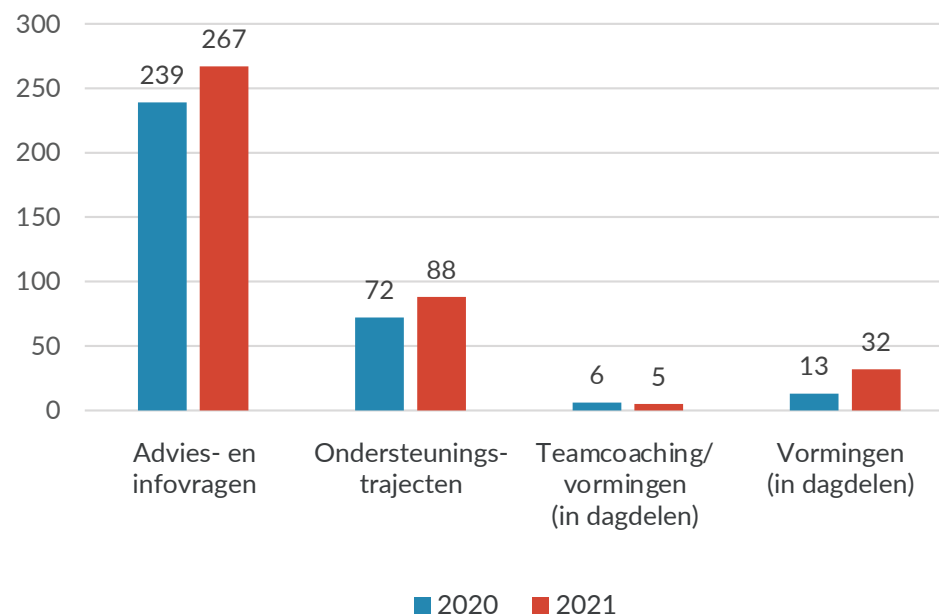
ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN INDIVIDUELE HULPVERLENERS EN HELPDESK

OTA biedt ondersteuning aan hulpverleners binnen de Integrale Jeugdhulp die aan de slag gaan met kinderen en jongeren met een migratieachtergrond en hun context. We adviseren en coachen hulpverleners wanneer ze ervaren dat interculturele, levensbeschouwelijke of migratie gebonden elementen een impact hebben op het hulpverleningstraject.

Binnen de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ) begeleiden we hulpverleners aan de hand van een concrete casus in het verwerven of versterken van hun interculturele competenties met als einddoel dat niet alleen de jeugdhulpverlener hier de vruchten van plukt, maar het hele hulpverleningsteam. We willen daarnaast ook hulpverleningsorganisaties prikkelen, opdat de thema's diversiteit en cultuursensitief handelen onderdeel worden van het kwaliteitsbeleid en de identiteit van een organisatie. In 2021 bood het OTA-team individuele ondersteuning aan 88 hulpverleners. Binnen deze trajecten gingen we aan de slag met de (leer)vraag van de aanmelder en boden we hulp op maat.

Elke professional (uit de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp) die aan de slag gaat met kinderen en jongeren met een migratieachtergrond en hun

context, kan een beroep doen op onze helpdesk voor advies via telefoon of e-mail. In 2021 contacteerden 267 hulpverleners onze helpdesk in het kader van een begeleiding van een jongere of een gezin.

VORMING EN ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN TEAMS & ORGANISATIES

OTA organiseert een open vormingsaanbod voor de brede Integrale Jeugdhulp. Deze vormingen gingen in 2021 integraal online door. Dit was het open aanbod voor 2021:

- Basisworkshop Cultuursensitief Handelen (10/6/2021 en 16/9/2021)
- Casustafel Gezinshereniging (20/5/21)
- Casustafel Niet-Begeleide Minderjarige Vluchtelingen (NBMV) (21/10/2021)
- Vorming Opgroeien in een gepolariseerde samenleving (18/11/2021)

OTA voorziet naast een open aanbod ook vormingen op maat. Daarnaast kunnen we aansluiten op een teamvergadering of een rol als externe supervisor opnemen. Hierbij zoomen we vanuit één of meerdere casussen en ervaringen van het team in op een specifieke leervraag. We brengen een cultuursensitief kader binnen (kennis, vaardigheden en attitude) en ondersteunen reflectie en dialoog over het thema 'diversiteit' in het team.

OTA nam in 2021 deel aan 4 intersectorale intervisies infants van Radar (Newerk Geestelijke Gezondheid Kinderen en Jongeren Oost-Vlaanderen). Dit zijn thema-gebonden casusbesprekingen om ervaringen, inzichten en kennis uit te wisselen. Deze intervisies faciliteren ontmoeting tussen professionals uit verschillende sectoren. OTA deelt zijn cultuursensitieve expertise binnen deze intervisies.

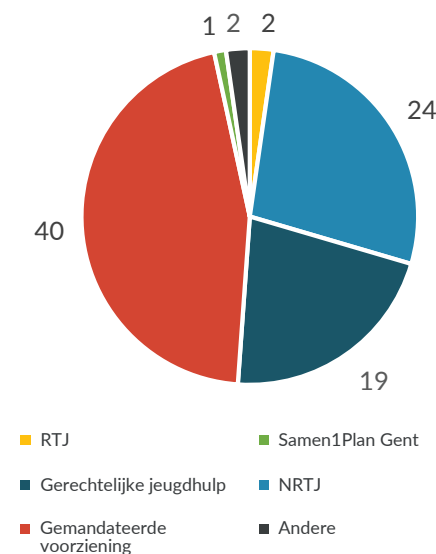
AANMELDERS ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN INDIVIDUELE HULPVERLENERS

OTA wordt binnen haar huidige erkenning verwacht individuele ondersteuning te bieden aan hulpverleners werkzaam binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, de gemandateerde voorzieningen, de gerechtelijke jeugdhulp en alle hulp die van hieruit wordt geïnstalleerd. De vraag naar individuele ondersteuning vanuit de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is echter bijzonder groot. Omwille van de het kleine team van intercultureel bemiddelaars bij OTA Oost- en West-Vlaanderen kunnen we op die vragen zelden tot nooit ingaan.

Twee ondersteuningsvragen vanuit de RTJ werden na grondige afstemming met de aanmelder en na bespreking in het team, toch opgenomen omwille van de ongerustheid in de casus.

In 2021 steeg het aantal aanmeldingen vanuit onze NRTJ partners. Zowel crisishulp, OOC's, context- en thuisbegeleiders en begeleidingstehuizen wisten vlot de weg naar onze werking te vinden. Vanuit de gemandateerde voorzieningen kregen we in 2021 22 aanmeldingen vanuit OCJ's binnen en 19 aanmeldingen vanwege consulenten van de jeugdrechtbank.

We kozen ook voor een samenwerking met de partners van het samenwerkingsverband 1 gezin - 1 plan, Samen1Plan Gent. Afhankelijk van de noden (vorming, teamcoaching, dossierondersteuning) kunnen zijn beroep doen op ons en probeert OTA Oost- en West-Vlaanderen een aanbod op maat te voorzien.

CULTUURSENSITIEF VORMEN EN SENSIBILISEREN TER ONDERSTEUNING VAN DE IMPACT VAN DE VLUCHTELINGENCRISIS EN RADICALISERING OP DE INTEGRALE JEUGDHULP

In 2021 bouwden we verder op het aanbod dat werd ontwikkeld en opgestart tijdens het eerste werkingsjaar (2017) van het project 'cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingen crisis en radicalisering op de integrale jeugdhulp'. We speelden hierbij in op vragen en noden vanuit de sector en ontwikkelden van daaruit aanvullende acties. De initiatieven waren net zoals de voorafgaande periode gericht op de noodzakelijke ondersteuning die twee maatschappelijke uitdagingen met zich mee brachten en nog steeds meebrengen, namelijk de impact van de toestroom van vluchtelingen op het integrale jeugdhulpaanbod en de impact van 'radicaliseringsprocessen' bij minderjarige jongeren. Merk hierbij op dat we de term 'radicaliseringsprocessen' in wat volgt zullen benaderen vanuit een breder perspectief, i.e. een perspectief dat radicalisering kadert binnen ruimere sociale tendensen, waaronder de polarisatie van het maatschappelijk debat.

Het laatste jaar stelden we opnieuw vast dat het aantal ondersteuningsvragen die expliciet aan radicaliseringsprocessen te linken zijn, eerder beperkt waren. Ondersteuningsvragen, zowel vragen naar individuele casusgebonden ondersteuning als naar vorming en ander groepswork, gaan eerder over identiteitsbeleving, over opgroeien in een gepolariseerde wereld, over de impact van racisme... In het rapport van dit jaar hebben we ervoor gekozen om de acties en cijfers van de twee deelopdrachten van de oorspronkelijke projectaanvraag niet meer verder op te splitsen.

Vanaf juni 2021 kwam er een nieuwe opdracht bij dit project. Deze annex op de oorspronkelijke projectaanvraag legt volgende accenten:

- Identiteitsvorming en -beleving van jongeren met een migratieachtergrond
- Opgroeien in een gepolariseerde wereld

Zowel binnen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp als de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp ontmoeten we dagelijks hulpverleners die het ondersteuningstraject van de jongere met een migratie/vluchtverhaal zoveel mogelijk slaagkansen willen bieden en zich met deze uitdagingen tot ons richten. Niet zelden gaat het over jongeren worstelen met hun identiteitsbeleving en/of dilemma's ervaren in wereldbeelden die zich niet louter in grijs tinten laten kennen, maar soms ook in zwart en witte tegenpolen.

Tijdens de jonge levensjaren speelt de identiteitsvorming en identiteitsbeleving een heel expliciete rol. Een migratie- of vluchtverhaal maakt dit proces enkel complexer en gelaagder: opgroeien tussen twee culturen, onverwerkte rouwprocessen (onvrijwillige) migratie, intergenerationele spanningen, zijn daar enkele voorbeelden van. Vanuit het kruispunt denken kiezen we voor een caleidoscopisch perspectief dat zicht geeft op verschillende deelidentiteiten en stereotypering tegen gaat.

Naast identiteitsvorming focusten we ons in 2021 ook op polarisatie in de samenleving. Jongeren leven niet in een vacuüm maar worden blootgesteld aan veel verschillende meningen en vormen zelf hun unieke denkbeelden. Maar wat als deze meningen en denkbeelden niet zo onschuldig

zijn en schade bij anderen berokkenen? Hoe ga je aan de slag met jongeren die geraakt zijn door racisme of jongeren die meningen hebben die anderen schade berokkenen? Wat doe je met jongeren met verschillende wereldbeelden die in leefgroepen recht tegenover elkaar komen te staan? Jongeren een breed maatschappijbeeld, maar vooral ook kansen bieden om tot herstel te komen, zijn kapstokken die de hulpverleningsrelatie kunnen verbeteren, het behalen van doelstellingen kunnen vergroten en duurzame verbindingen kunnen faciliteren.

VORMINGEN EN TEAMCOACHING 'PROJECT VLUCHTELINGEN EN RADICALISERING'

Vluchtelingen staan na een gezinshereniging snel voor nieuwe uitdagingen: rolpatronen in het gezin zijn veranderd en wederzijdse verwachtingen zijn niet langer op elkaar afgestemd.

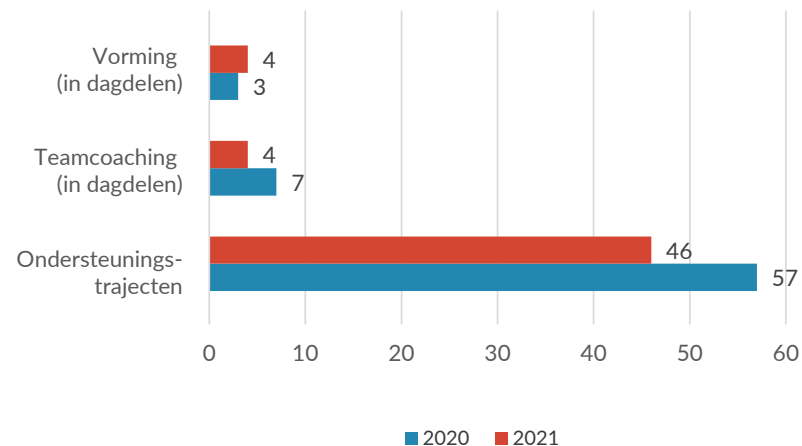
Als antwoord op deze uitdagingen stelden we een vormingspakket samen voor jeugdhulpverleners. Dit vormingspakket biedt een theoretisch kader over de effecten van migratie op een gezin, de dynamieken van een gezinshereniging en de impact van het gescheiden leven op gezinsleden. Daarnaast gingen we aan de slag met concrete oefeningen, methodieken en casusmateriaal.

OTA ontwikkelde binnen de nieuwe opdracht 2 nieuwe vormingen die in het najaar al werden proefgedraaid in het eigen team, de andere OTA's, een groep van diverse jeugdhulpverleners en vzw Het Oranjehuis in Kortrijk.

Hieronder een korte inhoud van beide nieuwe vormen:

- **Identiteitsvorming bij jongeren met een migratieachtergrond:** Vanuit algemene theoretische kaders over identiteit kijken we naar de identiteitsbeleving van jongeren met een migratieachtergrond. Wanneer en waardoor komt hun identiteit onder druk te staan? In deze vorming leer je identiteit kennen als meervoudig, dynamisch en situationeel concept en krijg je tips over hoe je als hulpverlener ruimte kan maken voor de identiteitsontwikkeling van jongeren met een migratieachtergrond.
- **Opgroeien in een gepolariseerde samenleving:** Polarisering bestaat al lange tijd, het komt voor in verschillende contexten en iedereen krijgt ermee te maken, bewust en/of onbewust. Tijdens deze vorming vertellen we meer over de verschillende vormen polarisatie, in welke fasen ze te onderscheiden zijn en welke strategieën er zijn om ermee om te gaan. We werken praktijkgericht op micro-, meso- en macroniveau.

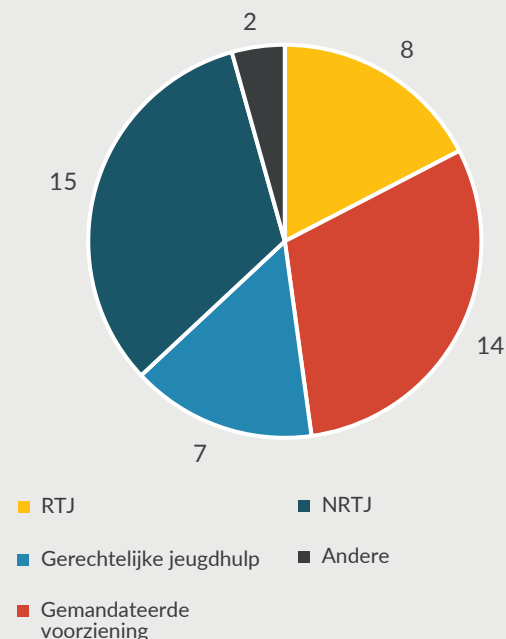

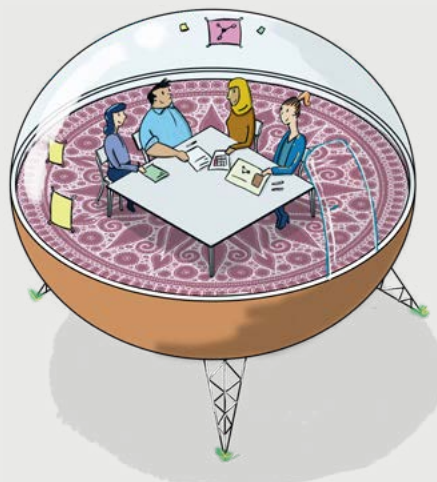
ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN INDIVIDUELE HULPVERLENERS 'PROJECT VLUCHTELINGEN EN RADICALISERING'

Naast het groepswork voor jeugdhulpverleners, was er ook individuele ondersteuning bij trajecten. Om van een zogenaamd vluchtelingendossier te spreken, kunnen jeugdhulpverleners die werken met gezinnen die sinds de opvangcrisis van 2015 in België zijn, een aanmelding doen. Toch kregen we in 2021 ook nog tal van aanvragen binnen voor gezinnen met een vluchtverhaal die vóór 2015 in ons land belandden. Dit geeft nogmaals weer dat migratie een langdurige impact heeft op de betrokkenen.

AANMELDERS ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN INDIVIDUELE HULPVERLENERS 'PROJECT VLUCHTELINGEN EN RADICALISERING'

Aangezien we dankzij deze projectsubsidie alle jeugdhulpverleners (zowel voor- als na de toegangspoort) kunnen ondersteunen in deze ondersteuningstrajecten, merken we een groot aantal aanmelders vanuit de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.

SAMENWERKINGSVERBAND KRACHTGERICHT WAAS EN DENDER

Eén Gezin – Eén Plan werd opgestart vanuit de idee dat teveel gezinnen, kinderen en jongeren vaak lang moeten wachten op de gepaste hulp. Als die hulp er toch was, kregen de gezinnen onvoldoende regie over de hulp die geboden werd en hoe die hulp er moest uitzien. Bovendien is het hulpverleningslandschap erg versnipperd en is er een grote nood aan sectorale en intersectorale krachtenbundeling.

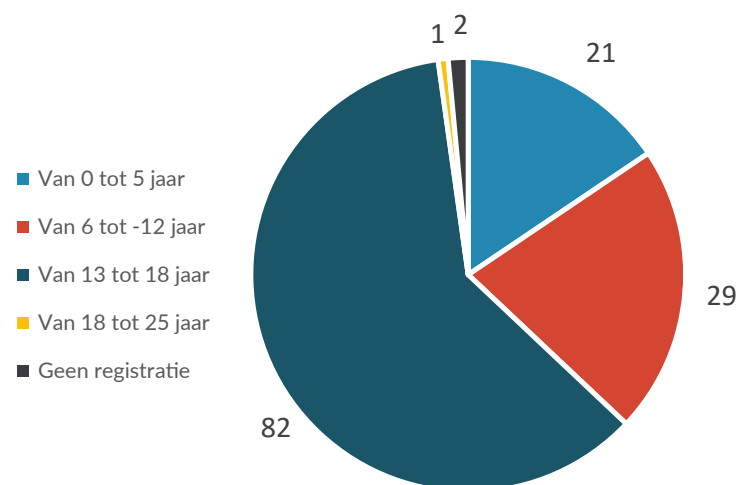
Bij de start van het samenwerkingsverband in 2018 legde de stuurgroep de kansarmoedecijfers naast de demografische cijfers van het aantal inwoners met een migratieachtergrond per gemeente. Binnen de regio Waas en Dender bleek een correlatie tussen beide cijfers. OTA werd dan ook als partner gevraagd om het samenwerkingsverband te ondersteunen op vlak van cultuursensitief handelen en hulpverlening.

Na een pilootfase kwam er in 2021 een effectieve opstart van het project Krachtgericht Waas en Dender waar dit aanbod verder uitgevouwen werd over drie eerstelijnszones: Noord-Oost-Waasland, Zuid-West-Waasland en Dender. Één OTA-medewerker werd (halftijds) deel van het verbindingsteam Zuid-West-Waasland, maar deelde haar expertise over de verschillende verbindingsteams heen.

LEEFTIJDEN

Hoe oud zijn de kinderen en jongeren die worden aangemeld bij OTA voor ondersteuningstrajecten?

Naast het inzetten van een halftijdse medewerker namen we deel aan het werkgeversoverleg en het lerend netwerk binnen het samenwerkingsverband. Voor de DOMO-vrijwilligers in het samenwerkingsverband werd er in 2021 4 maal de vorming Opvoeden en opgroeien in een migratiecontext aangeboden.

LAND VAN HERKOMST

Hierbij geven we een overzicht van de meest voorkomende herkomstlanden van de gezinnen waarop de aanmelding van de hulpverleners is gebaseerd. We duiden niet op de nationaliteit maar op het land van herkomst van de jongere en/of hun context. In 2021 werkten we met gezinnen uit 37 verschillende herkomstlanden. We rangschikken hieronder de meest voorkomende landen:

1. Afghanistan (21)
2. Syrië (14)
3. Marokko (13)
4. Irak (11)
5. Congo (10)
6. Turkije (7)
7. Kameroen (5)
Ghana (5)
8. Kosovo (4)
Tsjetsjenië (4)

ONS WERKGEBIED

Het OTA-team ondersteunt hulpverleners binnen de Integrale Jeugdhulp in Oost- en West-Vlaanderen. Bij de ondersteunings-trajecten en de consultvragen merken we een stijging van de vragen vanuit West-Vlaanderen in vergelijking met vorig jaar.

West-Vlaanderen

Oost-Vlaanderen

CONCLUSIES

1 Teams en organisaties wensen participatieve ondersteuning van OTA bij hulpverleningstrajecten van kinderen en jongeren met een migratieachtergrond en hun context. Deze vragen komen evengoed uit de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp als de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De helpdesk werd 93 keer bevestigd door CLB's (35% van alle helpdeskvragen). Niet zelden vanuit de hoop dat we de CLB-medewerker ook konden helpen middels een ondersteuningstraject. Dit toont de nood om ook voor de toegangspoort meer dan louter adviserend te kunnen samenwerken. Preventief aan de slag gaan met kinderen en jongeren met een migratieachtergrond en hun context lukt ons met de huidige personeelsbezetting echter onvoldoende.

2 De problematieken die het meest geformuleerd werden door de jeugdhulpverlener bij aanmelding waren: conflicten tussen ouder en kind, opgroeien in verontrustende situaties, moeilijkheden bij identiteitsontwikkeling, situaties van intrafamiliaal geweld en gedragsproblemen.

3 Een blijvend, terugkerend pijnpunt blijkt ook dit jaar een tekort aan (gespecialiseerde) psychologische bijstand voor minderjarige vluchtelingen en hun context. Enerzijds vindt de problematiek van de doelgroep niet altijd een plek in het bestaande aanbod. Anderzijds zijn de methodieken veelal gericht op praten en reflecteren, wat niet persé aansluit bij de vraag of de nood. En het zorgt ervoor dat een ontbrekende contacttaal vaak doorslaggevend is om gewoonweg geen therapie op te starten. Daarnaast is er ook nog de financiële drempel om beroep te kunnen doen op een (gespecialiseerd) aanbod. De initiatieven die er zijn kunnen hierin een deel van de vragen opvangen, maar er is meer vraag dan aanbod.

4 Er is extra aandacht en zorg nodig voor de kwetsbare situatie van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. Maar al te vaak signaleren deze jongeren eenzaamheid, psychische klachten, problemen bij de gezinsherenigingprocedure en weinig tot geen opvolging na hun tijd binnen de integrale jeugdhulp.

5 Tolken zijn schaars en bovenal bijna onbetaalbaar geworden. We geven als OTA steeds de boodschap om in te zetten op het inschakelen van tolken, maar merken steeds meer dat dit in de praktijk haast onhaalbaar is geworden. We vangen signalen op dat sommige organisaties de begeleiding aan jongeren en gezinnen weigeren omwille van het ontbreken van een gemeenschappelijke taal. Heel wat jongeren en hun context worden hierdoor niet op maat geholpen of gewoonweg geweigerd. Ondanks alle adviezen, zien we dat organisaties tegen beter weten in noodgedwongen kinderen inschakelen om toch in dialoog te kunnen gaan met de ouders.

6 De impact de recente gebeurtenissen in Afghanistan, de humanitaire crisis, de beelden van gezinnen op de vlucht en de mensenzee rond de luchthaven van Kaboel hebben een grote indruk nagelaten op de Afghaanse jongeren en gezinnen in België. Uit leefgroepen van voorzieningen en andere begeleidingsmodules uit de jeugdhulp kwamen signalen van talloze bezorgde Afghaanse jongeren en hun hulpverleners. Er is een grotere aandacht nodig voor kinderen en jongeren die niet steeds woord en taal kunnen geven aan hun gevoelens bij het zien van beelden en het horen van deze tragische verhalen.

UITWISSELING

OTA zet in op ontmoeting, uitwisseling en samenwerking tussen hulpverleners. Al werd ons dat niet gemakkelijk gemaakt in het voorbije coronajaar. Via digitale weg konden we echter toch in verbinding blijven met zowel de OTA's uit andere provincies als met externe organisaties in het brede werkveld. Volgende uitwisselingen kwamen tot stand in 2021:

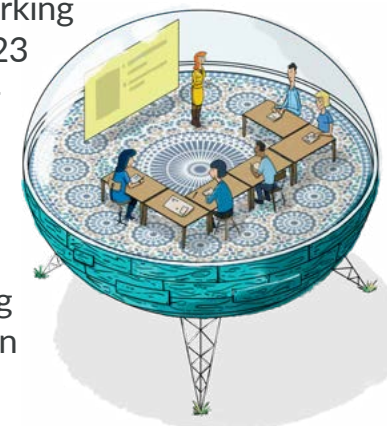
- In 2021 kregen we 3 wisselleeders op bezoek (Project Vreemdgaan).
- Infomoment werking CLB's door Dirk Lecoutere (VCLB Groeninge).
- Teamvorming (met de andere Vlaamse en Brusselse OTA's): Beroepsethiek en Beroepsgeheim door Agnes Verbruggen, Hoge School Gent
- Teamvorming (met de andere Vlaamse en Brusselse OTA's): Islamitische visie op psychiatrie en psychische stoornissen: Islamic Counseling door Sofian El Bouazati
- Teamcoaching Aan de slag met Roma-gezinnen door Geert Matthys (Arteveldehogeschool en ex-Odissee)
- Opvolging werkgroep participatie van het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp Oost-Vlaanderen (IROJ)
- Opvolging overleg cliëntvertegenwoordigers Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp Oost-Vlaanderen en deelname aan het overleg IROJ.
- Opvolging overleg Cultuursensitieve Zorg (Oost-Vlaanderen)
- Opvolging overleg Eergerelateerd Geweld (Stad Gent)
- Opvolging overleg Netwerk Radicalisering (Stad Gent)

SAMENWERKING TUSSEN DE OTA'S

In het najaar van 2021 organiseerden de vier Vlaamse en Brusselse OTA 's samen een provincie-overstijgend aanbod voor alle medewerkers van de samenwerkingsverbanden één gezin - één plan in Vlaanderen en Brussel. Het aanbod bestond uit thematische casustafels gekoppeld aan onze nieuwe opdracht (zoals eerder al beschreven bij de projectmiddelen m.b.t. vluchtelingen en radicalisering) waarbij we tussen theorie en praktijk rond vier thema 's aan de slag gaan met de deelnemers.

- Migratie en verlieservaringen - een verhaal van onmacht en veerkracht (19/10 en 9/12)
- Opgroeien in een gepolariseerde wereld - identiteitsontwikkeling op scherp (23/9 en 9/11)
- Gezinshereniging (20/10 en 25/11)
- Racisme verwondt (30/9 en 2/12)

De vier Vlaamse en Brusselse OTA 's zullen ook in 2022 verder op zoek gaan naar een geïntensifieerde samenwerking en engageren zich om in 2023 naar een eengemaakte fusievzw over te gaan. Vanaf 2022 zullen de medewerkers van alle OTA's op een uniforme manier registreren, zodoende dat het jaar- en kwaliteitsverslag tevens gezamenlijk kan opgesteld worden.

OTA VZW

Provinciaal Administratief Centrum
2e verdieping, lokaal 217 en 218
Woodrow Wilsonplein 2
9000 Gent

info@otavzw.be
www.otavzw.be

+32 9 267 75 34

